

A real renaissance book

JEAN DELUMEAU: *Reneszánsz*.
Budapest, 1997, Osiris könyvkiadó.

* * *

A könyv első kiadása 1984-ben jelent meg Párizsban, és ennek a kiadásnak az első magyar nyelvű változata ez az Osiris gondozásában megjelent mű. A könyvet Sujtő László fordította. A művet azért tartom figyelemre érdemesnek, mert hivatalosan a Felsőoktatási Pályázatok Irodája által lebonyolított felsőoktatási tankönyvtámogatási program keretében jelent meg, és főiskolás hallgatók lévén számunkra segédkönyvként kitűnően használható.

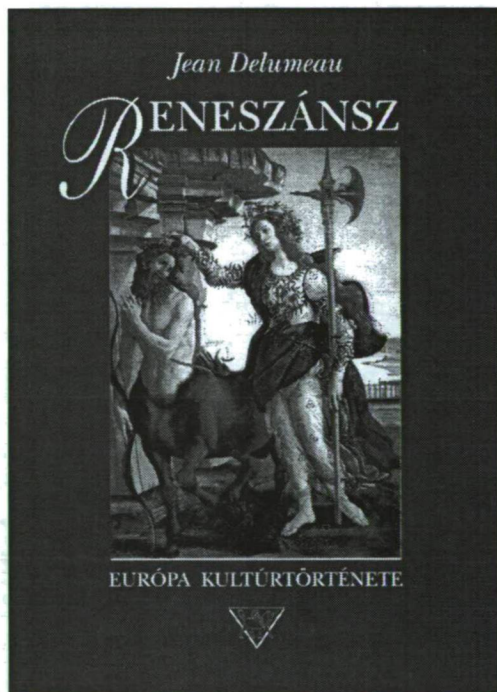
Úgy érzem, a könyv széleskörűen mutatja be a reneszánsz kialakulását, alapjait, fejlődését, bemutatva hatását az élet minden apró részletére kitérően. Az egyetlen hiányosságát abban érzem, hogy a szerző

teljesen elfelejtkezik a reneszánsz Kelet-Európára gyakorolt hatásairól, és csak halvány utalásokat tesz néhány végképp ki nem hagyható részletre (pl.: európai egyetemalapítások: Krakkó, Prága... stb.).

A mű három fő részből áll:

– *Erővonalak* című részben a szerző egy általánosabb történelmi áttekintéssel kezdi a korszak bemutatását, melyben kitér Európán kívül Ázsiára és Amerikára is, melyeket a korabeli európai ember nézőpontjából és szemszögéből mutat be. Párhuzamot próbál vonni a korszak gazdasági társadalmi, technológiai fejlődése közé a különböző földrészekben. Továbbá ebben a fejezetben tárgyalja a reneszánsz kapcsolatát az antikvitással és a humanizmus kialakulását is, valamint nagy hangsúlyt helyez a reneszánsz egyházreformjaira, az Avignoni fogságból visszatért pápák kísérleteire korábbi hatalmuk visszaszerzésére, valamint az egyház megreformálására indított kísérleteikre. Kitér a reformációra és hatásaira, elterjedésére, fontosabb alakjaira, s azok életére.

– A mű következő nagy fejezete *Az élet anyagi alapjai* című. Itt a mindennapi élet eszközeire helyezi a hangsúlyt, elsőként a technika fejlődésére (építészet, haditechnika újításai, hajózási segédeszközök megújulása, érdekességként az óragyártás fejlődésére is kitér...). Az üzletviteli eljárások című fejezetben Delumeau a gazdasági változásokat, az új pénzügyi eljárásokat tekinti át. Ebben a korszakban jelent meg a távolsági kereskedelem, a kettős könyvvitel, a biztosítás, a maiakhoz hasonló bankok kialakulása is a reneszánszra jellemző motívum. A könyvnyomtatás elterjedésével egyidőben megjelenik a papírpénz is Európában. A kapitalizmus kezdetei címet viseli a következő fejezet, aminek alapjait a kialakult gazdasági

és pénzügyi helyzet, a nagyobb hitelek biztosítása, a kereskedő-bankárcsaládok megjelenése (Mediciek, Fuggerek) biztosította. A következő fejezet a Városok és vidékek életéről ír, az emberek mindennapjait festi le. Itt tér ki a szerző a mezőgazdaság megújításaira, az új növények európai megtelepítésére (pl.: szegfűszeg, fahéj, hajdina, eperfa, burgonya, paradicsom, az új állatfajok behozatalára (pl.: gyöngytyúk, pulyka). Szó esik még a tudatos várostervezés megjelenéséről is, a palotaépítés kezdeteiről is. A második rész utolsó fejezete a Társadalmi mobilitás. Gazdagok és szegények című. Megjelenik benne a korszak „sikerembereinek” életrajza (Plantin-Moretus nyomdászcsalád, Leonardo da Vinci, Michelangelo), az arisztokrácia életstílusa, a polgárság egyre szélesebb rétege, öltözködése, étkezési szokásai, a reneszánsz konyhaművészete.

– Az új ember: a harmadik rész középpontjában a reneszánsz és humanista ember áll; az ő világszemlélete, jövőképe, lehetőségei kerülnek bemutatásra. A reneszánsz álmai című fejezet a kereszteshadjáratokból kiábrándult, a vallásosságtól távolodó társadalom problémáját állítja szembe az amerikai arany bűvöletébe került arisztokráciával. Tárgyalja a polgárság és a parasztság olvasmányait, melyek tükrözik vágyaikat, álmikat. A XVI–XVII. századi Itália valóságos eszem-izom országként jelent meg; különös módon egész Európának konkrét helyszínre volt szüksége, ahova vágyait kivetíthette. „Görög bor tengerében fürdő reszelsajt-hegyek és egész éven át friss, jeges vagy cukrozott gyümölcsöket termő fák

láthatók rajta, miközben a muskotályfolyókból sült pontyok és „matrózné módra” elkészített angolnák ugranak ki a partra, az égből pedig rántott fácán és szalonnával spékelt nyúl hullik eső helyett”. Delumeau itt sorolja fel a reneszánsz „nagy” olvasmányait is. Az Egyén és szabadság a reformáció hatásait mutatja be a társadalom különböző rétegeire. A gyermek és az oktatás is tárgyalásra kerül, bemutatja a kollégiumok, mint iskolatípus elterjedését, jellemző vonásait, valamint az egyetemeken tanított tananyag változásait, megújulását. Ide kapcsolódik a következő témakör is, a Nevelés, a nő és a humanizmus, ami azt hiszem nem igényel különösebb bemutatást. Az utolsó előtti rész a reneszánsz és a pogányság viszonyáról szól, kitérve az Európában elhatalmasodó erotikus rajongás irodalmára, a női szépség lázas csodálatára. Az inkvizíció által tiltott műveket külön kiemeli a szerző, valamint a racionalizmus megjelenését a különböző alkotásokban. Az utolsó fejezet a Boszorkányságtól a tudományig című, a technika és a tudományos szemlélet megváltozásait emeli ki (Erasmus Biblia-fordítását, okkultizmus megjelenését, a filozófia és a csillagászat fejlődését).

Egy időrendi táblázat követi a három fő részt, ami 1321-től 1595-ig mutatja be az eseményeket. A könyv része még egy több mint száz oldalas név és tárgymutatót, ami tartalmazza minden, a korban élt, és a reneszánszban megjelent szellemi irányzat és találmány rövid bemutatását.

HEGYI GERGELY